Hét apostol, hátoldalán az Olajfák hegye

Szárnyasoltár mozgatható szárnyának táblaképe Csegöldről

Készítés ideje	1494 (?)
Anyag	fa
Technika	tempera, aranyozott
Méretek	magasság: 98 cm szélesség: 91 cm
Leltári szám	55.65

Leírás

A belső vagy ünnepi oldalukon szenteket, külső vagy hétköznapi oldalukon Passió-jeleneteket mutató táblák egy, talán a Mindenszentek tiszteletére állított szárnyasoltár mozgatható szárnyaihoz tartoztak. Az 55.65-ös leltári számú tábla egykori belső oldalán hét apostol alakja (id. Jakab, Bertalan, András, Péter, Pál, Tamás és János), hátoldalán Krisztus az Olajfák hegyén látható; Az 55.66-os tábla hét férfiszentet mutat (Erasmus, Sebestyén, Lőrinc, Szent István protomártír, Márton, Kristóf és György), hátoldalán a Keresztvitelt ábrázolták, míg az 55.67-es leltári számú tábla ismét hét férfiszentet sorakoztat föl (Dénes, Szent Rupert (?), Miklós, Jeromos (?), és Lénárd, a bal és jobb szélen Kozma és Damián (?), hátoldalán a Krisztus Pilátus előtt-epizóddal. Az elveszett negyedik szárnytáblán Rómer Flóris női szenteket azonosított (Katalin, Borbála, Ágnes, Erzsébet, Ilona, Julianna, Orsolya), hátoldalán a Kálvária jelenetét látta. Az 55.61, 62, 63 és 64-es leltári számon szereplő zenélő angyalokat mutató táblaképek ugyanazon oltár szekrényét közrefogó két szekrényfelet alkották.

A szakirodalomban BE mesterként ismert festő feltételezett monogramja, amely a leírások szerint az apostolokat ábrázoló táblán Bertalan és János lába alatt volt olvasható, ma már nem fedezhető fel. Talán valamelyik restaurálás során veszett nyomuk. Terdik Szilveszter szerint elképzelhető, hogy a monogram csak téves olvasatként került a szakirodalomba: Rómer Flóris jegyzetei szerint, az apostolokat mutató táblán a REN 1494 felirat volt olvasható, talán ezeket a betűket értelmezték később BE-nek. A mozgatható szárnyak hátoldalán, a Passió-jeleneteken, a hátterek és egyes részletek régebbi átfestések nyomait mutatják.

Proveniencia

Rómer Flóris a Vécsei család Szatmárnémeti főterén álló házában látta a táblákat, további képek társaságában 1864-ben. 1922-ben Pataky István lelkész a csegöldi görög katolikus parókia padlásán fedezte fel újra a képeket, információi szerint 1880 körül kerültek a parókiára. (Terdik Szilveszter szerint azonban nem elképzelhetetlen, hogy valójában csak az első világháború elől menekítették őket ide). A Szépművészeti Múzeum költségén Petrovics Elek közreműködésével Budapestre szállították a képeket eladás céljából, ám végül Gerevich Tibor révén a Nemzeti Múzeumhoz kerültek. A Vallásalap és Forster Gyula segítségével a Keresztény Múzeum számára Csernoch János érsek szerezte meg a táblákat a Liechtensteini mester két, ugyanott előkerült passióképével (54.17-18) és egy szintén Csegöldön megtalált Vizitáció képpel (54.16) együtt.

Restaurálás

Restaurálásuk valószínűleg a hetvenes években zajlott, pontosabb információ nem áll rendelkezésre.

Bibliográfia

• Terdik Szilveszter: Csegöld középkori temploma és a csegöldi táblaképek, in: Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle 2007/2, 183-218.
• Kölnei Lívia - Balázs Edit: In omni ora. Minden órában, a tizennégy segítőszent kultusza Magyarországon. Budapest (év nélkül), 85-87.
• Kölnei Lívia: A tizennégy segítőszent kultusza a középkori Magyarországon. In: Orvostörténeti Közlemények 42-43 (1997-1998), 118, 127-128.
• Cséfalvay Pál, szerk.: Keresztény Múzeum, Esztergom. Budapest, 1993. Corvina, 179 (Török Gy.).
• Mucsi András: Az esztergomi Keresztény Múzeum Régi Képtárának katalógusa. Budapest, 1975, Corvina, 15-16.
• Mucsi 1973, 10.
• Dávid Ferenc: A csegöldi mester, 1964. Szakdolgozat. ELTE.
• Boskovits Miklós-Mojzer Miklós-Mucsi András: Az esztergomi Keresztény Múzeum képtára (Budapest, 1964. Akadémiai Kiadó), 133-134.
• Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Budapest 1955, 107-108, 285-286.
• Czobor Ágnes: Az esztergomi Keresztény Múzeum kiállításának vezetője. Budapest 1955, 15.
• Radocsay Dénes: Az esztergomi kiállítás magyar anyaga. Szabad Művészet IX. 1955. I. 1. sz. 7-13., 12.
• Radocsay Dénes: Un tableau médiéval hongrois. In: Bulletin Musée Hongrois des Beaux-Arts 3 (1949), 12.
• Magyarország műemléki topográfiája I. Esztergom 1. Esztergom műemlékei (összeállította: Genthon István; Budapest 1948), 38-39.
• Paár Zoltán: A szenvedő Krisztus a művészetben. In: Szépművészet 4 (1943), 78.
• Pásztor Lajos: A magyarság vallásos élete a Jagellók korában, Budapest, 1940, 153.
• Petrovics Elek: A régi magyar művészet és a Szépművészeti Múzeum. In: Budapesti Szemle 256 (1940), 222.
• Horváth Henrik: König Matthäus und die Kunst. In: Ungarische Jahrbücher 20 (1940), 222.
• Horváth Henrik: Il rinascimento in Ungheria, Roma, 1939, 96.
• Rados Jenő: Magyar oltárok, Budapest, 1938, 51.
• Csánky Dénes: Tanulmányok a szepességi táblaképfestészet XVI. századi történetéhez. In: Magyar Művészet 13 (1937), 347.
• Csánky Miklós: A lőcsei Vir dolorum oltár. In: Magyar Művészet 13 (1937), 54, 58, 61.
• Szőnyi Ottó: Régi magyar templomok, Budapest, 1933, 28.
• Horváth Henrik: H. Heinrich Faust és a bécsi gobelinek. In: Tanulmányok Budapest múltjából 1. kötet, Budapest, 1932, 68.
• Genthon István: A régi magyar festőművészet. Vác, 1932, Pestvidéki Nyomda, 59-60.
• Rónay Mária: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. In: Műgyűjtő 5 (1931), 3.
• Hoffmann Edith: Über Altäre aus Ungarn im 15. und 16. Jahrhundert. In: Műgyűjtő 5 (1931), 165.
• Péter András: A magyar művészet története, 1. kötet, Budapest, 1930, 118.
• Péter András: Magyar művészet. Magyarország Vereckétől napjainkig, Budapest, 1929, 41-42.
• Gerevich Tibor: Esztergomi Műkincsek, in Prímás Album, Budapest 1928,179-263., 208-210, 212.
• Gerevich Tibor: L’arte antica ungherese, Róma, 1929, 19.
• Fenyő Iván: Régi magyar képek a Szépművészeti Múzeumban. Magyar Művészet IV. 1928. 4. sz. 71-95., 91.
• Genthon István
• Divald Kornél: Magyarország művészeti emlékei, Budapest, 1927, 135.
• Gerevich Tibor: Von der älteren ungarischen Kunst. In: Ungarische Jahrbücher 5 (1925), 57.
• Lepold A.-Homor I.: Esztergomi Kalauz II. Kiadás, Esztergom 1924, 96.
• Gerevich Tibor: A régi magyar művészet európai helyzete. Budapest 1924., 24.

Kapcsolódó műtárgyak

55.61 Zenélő angyal orgonával
55.62 Zenélő angyal hegedűvel
55.63 Zenélő angyal lanttal
55.64 Zenélő angyal hárfával
55.66 Hét férfiszent, hátoldalán a Keresztvitel
55.67 Hét férfiszent. A hátoldalon Krisztus Pilátus előtt

